

INCIPIT
LIBER BEATÆ HILDEGARDIS
SUBTILITATUM
DIVERSARUM NATURARUM CREATURARUM

ET SIC DE ALIIS QUAMMULIS BONIS.

LIBER PRIMUS
DE PLANTIS.

PRÆFATIO.

In creatione hominis de terra (1) alia terra sumpta est, quæ homo est, et omnia elementa ei serviebant, quia eum vivere sentiebant, et obviam omnibus conversationibus ejus cum illo operabantur, et ipse cum illis. Et terra dabat viriditatem suam (2), secundum genus et naturam et mores et omnem circumitionem hominis. Terra enim cum utilibus herbis ostendit circumitionem spiritalium morum hominis, eos discernendo; sed inutilibus herbis demonstrat inutiles et diabolicos mores ejus. Quædam enim herbæ sunt, quæ cum quibusdam cibis decoquantur, et hæ hominem velocem ad pastum faciunt, et leves sunt, quia hominem non multum gravem faciunt, et istæ carni hominis assimilantur. Et succus pomiferorum arborum incoctus nocivus, et coctus levis, et comparatur sanguini hominis. Infructifera autem ligna quæ non generant, ligna sunt et non arbores, sed tantum folia habent, quæ homini ad comedendum inutilia sunt, ita ut, si quis illa comederit, ei non multum prosunt, etiamsi eum non multum lædunt, et tabi hominis comparantur. Quod vero in arboribus et lignis est, unde funes fiunt, assimilatur venis hominis. Lapides etiam terræ ossibus hominis comparantur, et humiditas lapidum medullæ ossium, quia lapis, cum humiditatem habeat, calorem etiam habet. Sed lapides cum quibus tecta teguntur, unguibus hominis in manibus et in pedibus assimilantur. Et quædam herbæ aeræ

A crescunt, et hæ etiam ad digestionem hominis leves sunt et lætæ naturæ, ita quod hominem qui eas comederit lætum faciunt, atque crinibus hominis assimilantur, quia semper ipsæ leves sunt et aeræ. Sed aliæ quædam herbæ ventosæ sunt, ita quod de vento crescunt, et etiam siccae sunt et graves ad digestionem hominis, ac tristes naturæ, ita quod hominem, qui eas manducat, tristem faciunt; sed sudori hominis comparantur vel assimilantur. Succus autem inutilium herbarum, quæ comedi non possunt, venenosus, quia ipsæ mortiferæ sunt ad cibum hominis, et egestioni hominis comparantur.

B Et terra habet sudorem (3) atque humorem et succum. Sudor enim terræ inutiles herbas profert, et humor ejus utiles herbas, quæ comedi possunt et quæ ad alios usus hominis valent. Succus autem ejus vindemiam et germinantes arbores producit. Herbæ quæ per laborem hominis seminantur, et paulatim surgunt et crescunt, velut domestica animalia, quæ homo in domo sua cum sollicitudine enutrit, per laborem illum, quo ab homine exarantur et seminantur, acerbitem et amaritudinem succorum suorum amittunt, ita quod humiditas eorundem succorum qualitatem succi hominis aliquantum tangit, et quo in modo cibus et potibus ejus bonæ et utiles sunt. Herbæ autem quæ, cadente suo semine, absque labore hominis crescunt, et repente ac festinanter ut indomitæ hestiae (4) surgunt, con-

(1) *Gen.* 1, 27; *Eccli.* xvii, 1. Hildeg. epist. ad abbat. Ebracens. (ep. 30). Ejusdem epist. ad prælatos Mogunt. (ep. 47). Ejusdem *Scivias* iii, 2. Cf. cap. *De Mundragora*, 1, 56.

(2) *Gen.* 1, 2. Hildeg. ep. ad Eberard. episc. Bamberg. (ep. 14).

(3) Hildeg. ep. ad eundem (ep. 40).

(4) Cf. præf. lib. vii *De animalibus*.

In se habet ut .eo, sed virtutem quam in se habet pro nihilo reputat, nisi quod eam interdum repente ostendit et iterum cito cessat, quoniam si eam semper ostenderet, viribus leonis fere compararetur. Sed cum tædet vires suas ostendere, nisi quod interdum eas præ lætitia et exultatione ostendit. Accipe autem corejus et tam fortiter ad *trab* (?) in aqua coque, et tunc ei de arvina ejusdem bestię adde, et etiam de *gichtbaum*, et minus de *staltwurtz* quam *gichtbaumes* sit, et hæc simul in prædicta aqua coque, et sic fac unguentum quod optimum est contra *gicht*, et contra dissoluta membra in nodis membrorum et contra contrita membra de *gicht*. Et homo qui hæc patitur, ibi cum eo se perungat ubi dolet in membris, et sanabitur. Sed et qui in capite dolet, cum eodem unguento se inungat *nacke*, et in cervice colli sui et in temporibus suis et in fronte sua. Aut qui in latere aut in dorso dolet, se ibi cum eo perungat, et prædicta virtute illius melius habebit. Et etiam qui infirmas et nigras maculosas carnes in corpore suo habet, ibi cum eodem unguento se inungat, et caro ejus pura erit, quia omnes infirmitates in homine compescit. Sed et magna vis in pelle ejus est, nam ex eadem cingulum fac, et cum eo ad nudam cutem tuam te cinge, et omnis pestis in te cessabit, velut cum magna procella in bona temperie et in tranquillo aere compescitur, et periculosa pestis interim te non occupabit. Sed et calcios et caligas ex eadem pelle fac et eas indue, et sanus in pedibus et in cruribus eris (1).

CAP. XXIX. — DE ILLEDISO (2).

Illediso frigidus est ac fetidus, et de moribus furis et de natura lupi habet, et quæ immunda sunt sæpe comedit. Et pellis ejus ad vestes hominis sana non est, quia frigus homini infert. Sed et cætera quæ in eo sunt ad medicamenta non conveniunt.

CAP. XXX. — DE ERICIO (3) [IV, III, 27, 28].

Ericius, scilicet *swinegel*, frigidus est, et immundæ naturæ, et silvestria poma et *hechere* comedit (4), et porco aliquantum assimilatur, sed immunditia quæ in carne ejus esse deberet in spinas ejus ascendit, et ideo porco mundior est (5). Nam sicut spinæ manus hominis lædunt, ita et caro porci hominis munditiam et sanitatem minuit. Sed homo, qui sanus in corpore est, si *swinegel* comedere vult, eum velut leporem in aqua coquat, et cynamomum et *bertram* et bibenellam æquali pondere pulverizet, et pulveres istas in vino simul calefaciat, et ericio

(1) Ed. « Helus calidus est, et tacitam naturam habet, sed tamen aliquantum nequam est. Homo autem jecur ejus in aquam tam fortiter coquat usque dum per omnia comminuat, et postea de arvina ejusdem animalis ei addatur, et etiam de githboun, et minus de abrotano, et simul in prædicta aqua coquantur, et sic unguentum fiat; et hoc optimum est contra paralysim, et dissoluta membra in nodis membrorum. Qui etiam infirmas, et nigras, et maculosas carnes habet, cum hoc unguento se inungat, et caro ejus pura erit. Sed et hæc caligas ex velle dachsis faciat, et eas induat.

A cocto et de olla ablato, vinum hoc in pulveribus istis desuper fundat, ut piper super carnes fundi solet, et sic comedat, et eum non lædit, sed eum tunc fortem facit, et sanitatem ejus in ipso retinet.

(6) Ericius, scilicet qui canem imitatur, hic *egel* frigidus est, et quiddam de natura canis in se habet, et terram interdum comedit, et munda et immunda quæ in eo sunt in spinas ejus ascendunt. Caro autem ejus homini ad comedendum non valet, quemadmodum nec canis. Et si in aliquo homine *orfimæ* diruptæ sunt, viscera hujus ericii abjiciat, et totam reliquam carnem in pulverem redigat, et pulverem istum in diruptas *orfimas* sæpe mittat, et exsiccabuntur. Sed cætera quæ in eo sunt ad medicamenta non valent.

CAP. XXXI. — DE EICHORN (7) [IV, III, 29].

Eychorn [Spiriolus ed.] calidus est, et de natura bestiarum et voluerum in se habet, et de volucris ventosus est (8), et pellis ejus ad vestes hominis bona est. Et si in juncturis membrorum hominis horribilis *gicht* jacet, ita quod membra hominis contrahi et dissolvi videntur, *eichorn* accipiat, et capite et visceribus abjectis, et pelle abstracta, reliquum corpus ad ignem asset, et cum ad ignem assetur, cum arvina ursi superius modice ungatur ut *smalcz* ab eo fluat, et sagimen ab eo fluat, et sagimen illud accipiat postquam assaverit, in pannum ponat, et omnem succum et omne sagimen quod in eo est per pannum illum extorqueat, et de prædicto sagimine addat, et membra sua in quibus de *gicht* dolet cum eo sæpe perungat, et curabitur.

CAP. XXXII. — DE HAMSTRA (9) [IV, III, 30].

Hamstra frigida et acris est, et aliquantum ursæ assimilatur, et aliquantum mundæ naturæ est, atque pellis ejus ad vestes bona est (10). Et homo qui *orfime* et *druse* in corpore suo habet, jecor *Hamstra* pulverizet, et pulverem istum aut cum pane comedat aut in suffen bibat, et *orfime* aut *druse* inde plus evanescent quam de carne talpæ. Sed et si aliqui homo inter scapulas suas de *gicht* fatigatur, dextram scapulam *hamster* cum dextro pede ejus exsiccet, et hæc inter scapulas suas liget, et inde melius habebit.

CAP. XXXIII. — DE MARTH. (11) [IV, III, 31].

Marth [Martarus ed.] silvestris calidus est, et mansuetos mores habet, et ideo plurimi simul habitant, velut communem vitam habeant. Sed maluit

et ei sanum est.

(2) *Mustela Putorius*. — Deest in ed.

(3) *Erinaceus Europæus*.

(4) *Silv. poma*—comedit om. ed.

(5) Reliqua usque ad *Ericius* scil. *canis* om. ed.

(6) Hic in ed. incipit capitulum alterum cum rubrica: *De Ericio canis*.

(7) *Sciurus vulgaris*.

(8) *Et de natura*—ventosus est om. ed.

(9) *Marmota Cricetus*.

(10) *Et acris est*—bona est om. ed.

(11) *Mustela Martes*.